

Arról, hogy valami nincs rendben

Verebes István öt év elteltével újra Komáromban rendez. Ezúttal Szász Péter komédiájának zenés változatát állítja színre kilenc színésznővel. A főpróbahéten beszélgettünk az előadásról és a zűrzavaros társadalmi helyzetről.

VARGA EMESE

Az előadásban nincs egyetlen férfi színész sem...

Színházat csak nőkkel érdemes csinálni. A férfiak hisztérikusak, lusták, slamposak, sokkal nehezebb náluk elérni valamit. Én sokat dolgoztam nőkkel. Hálás feladat. Az, hogy a főszerepet Bandor Évának kell játszania, teljesen egyértelmű volt. A többiekkel sakkoztam kicsit, de azt gondoltam, hogy végül is találó és pontos szereposztás állt össze.

A választás és az értelmezés vallomás a hatalmi helyzetben lévő által gesztettkáoszról...

Sajnos általános érvényű tény, hogy a hatalom mindig gyáva. Meghozza a döntést, s megpróbálja a felelősséget minél lejjebb utalni. A felelősöket is mindig máshol keresi. Ha kellemetlen intézkedést kell hozni, akkor annak mindig van valami olyan indoka, ami rajta kívül áll. Rádadásul a személyi döntéseknél aztán teljes a káosz mindig. Én nem tudom, itt Szlovákiában hogy van, de Magyarországon az elmúlt húsz év úgy telt el, hogy jött az egyik pártkoalíció, leváltott mindenkit, majd jött a másik, és az is leváltott mindenkit. Egy kicsi országban nincs annyi szakember, hogy folyamatosan lehetne cserélgetni az embe-



„Színházat csak nőkkel érdemes csinálni”

(Dömötör Ede felvétele)

reket... Most már a negyedik vonalban lévő intézik a dolgokat, és ez úgy is néz ki. A darab arról szól, hogy a férfiak gyávasága milyen helyzetbe hozza a nőket. Ebből a szempontból ez egy feminista darab.

Ezek szerint a társadalmi változások áldozatai a nők?

A nők is, igen. Nyilván a betagozódásban a nők többnyire beosztotként vannak jelen. Olykor adódnak helyzetek, amikor előre törnek, de azok többnyire férfias nők. Nem tudom, mi lenne a megoldás a káosz megszüntetésére, de mindenképpen el kell jönnie egy pillanatnak, amikor rádöbben az ország, hogy rosszabb helyzetbe került, mint amikor elkezdte a 90-es években a rendszerváltás-történetet. Az, hogy az emberek tegnap nem tudták, hogy mi lesz ma, ma nem tudják, hogy mi lesz holnap, mindennél rosszabb. A szocializmus minden szörnyűsége inkább vállalható, mert akkor biztonságban voltak az emberek. Tudták,

hogy nem veszik el a fejük felül a lakást, meg tudják venni a rántott húst vasárnapra. Persze az is egy hamis alapokon működő rendszer volt, de létbiztonság volt, nem éheztek a gyerekek tömegével, mint ma Magyarországon. Voltak koldusok akkor is, de azok is laktak valahol, és nem a kapualjakban fetrengtek. Szörnyűség. És közben pedig azt látjuk, hogy ügyeskedéssel százmilliókat lehet besöpörni...

Az előadás persze nem erről szól. Hanem arról, hogy a dolgok nincsenek megoldva. Arról, hogy valami nincs rendben.

Ebben a bizonytalan világban mit ajánlana azoknak, akik igazából csak most kezdik a helyüket keresni? Mit tanácsolna a gyerekeinek?

Az igazság az, hogy az a látszmód és az a technológia, ahogy én végigcsináltam az életemet, az ma már érvénytelen. Nem tudok nekik tanácsokat adni, maguknak kell kialakítani az „élettechnikájukat”. Nem beszélve arról, hogy az í-

lésünk, célkitűzéseink teljesen különbözőek. Az én fiam sokkal egyetemesebben, kompromisszumokat nem vállalva járja az útját, s azt mondom, hogy ahhoz képest esélyes is. Mondok egy példát. A nagyfiam filmforgatókönyvét sem olvastam el, mert az apa-fiú viszony köztünk olyan bensőséges, hogy ha mondtam volna valamit, megül benne, és lehet, hogy félreviszi, mert nem illik az ő rendszerébe, s elszúrom. Ha téved, tévedjen a saját rendszerén belül, ne azért mert én mondtam valamit.

A színházi világon belül is van egy intenzív változás. Ezt hogy látja?

Azt gondolom, ez a folyamat megállíthatatlan, s azt mondom, nézzük meg, mi lesz ebből. Tessék foglaljanak el minden hadállást, s lássuk, mi történik... Akiket leváltanak, azok is egyfajta politikai kurzusnak a védettjei voltak, most nem ők vannak soron. Az a baj, hogy azok között is, meg ezek

között is egy sor tapasztalatlan, későn helyzetbe került, hatalomvágyó vezetőt látok. És ha valaki pozíciót kap, elhiszi, hogy ő tudja egyedül a tutit. Például minden színész, aki igazgató lesz, azonnal tud rendezni is...

Nem normális, hogy állandóan a „mi kutyánk kölykeit” foglalkoztatják. Én megdöglenék, ha úgy kellene válogatnom, hogy ki jobboldali színész és ki baloldali, ha nekem megmondanák, hogy most egyik vagy másik táborból oszthatok csak szerepet. Nagyon sok lehetőség kerül olyan helyzetbe, hogy nincsen munkája, az egzisztenciája megroppant. Ma 60-70 éves színészek éhbéért dolgoznak, nem tudják kifizetni a gázszámlájukat. És odaállnak és rangjukhoz méltatlan helyzetben, rangjukhoz méltatlan feladatokat vállalnak. Magam miatt nem aggódom. 64 éves vagyok, mi történhet még? Ha van egy ilyen öröm, mint ez az előadás, van, ha nincs, akkor otthon maradok.

És a közönség? Ön szerint van még a színháznak ereje, hitele, létjogosultsága?

A közönségnek a percepciója is elzúllott. A kereskedelmi televíziók börtölműve, az hogy 4000 forintba kerül egy könyv, mind hozzájárultak ehhez. Az értelmiség lelustult a plakátinformációk, a klipek, reklámok szintjére. Senki nem akar belegondolni abba, ami egyébként őt zaklatja. De akkor hol a katarzis, ha nem ismeri fel a saját sorsát, örömet, bánatát? Meséket akar, fantasyt, Harry Pottert, meg a Csillagok háborúját, amerikai szerelmes filmeket, szappanoperákat, mert számára azok a történetek. De ha már szappanoperák, akkor miért nem Balzac, miért nem Flaubert, miért nem Móricz Zsigmond, Mikszáth?